ECLI:LV:ADAT:2025:0108.A420239723.12.S
Lieta Nr. A420239723, AA43-0379-25/7

Administratīvā apgabaltiesa
SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rīgā 2025. gada 8. janvārī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesnese referente Valda Zommere, tiesneši Ilze Amona un Kaspars Berķis

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. B/ pieteikumu par Rēzeknes valstspilsētas bāriņtiesas locekļa vienpersoniskā 2023. gada 11. septembra lēmuma Nr. 1.4./3 atzīšanu par prettiesisku, Balvu novada bāriņtiesas 2023. gada 25. septembra lēmuma Nr. 1.3./148-2023 atcelšanu un bērnu /pers. C/ un /pers. D/ nodošanu atpakaļ pieteicējas audžuģimenē, un Rēzeknes valstspilsētas bāriņtiesas 2024. gada 30. janvāra lēmuma Nr. 1.3./4 atcelšanu, sakarā ar /pers. B/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2024. gada 22. jūlija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rēzeknes pilsētas bāriņtiesas 2019. gada 24. jūlija lēmumu Nr. 1-6/63 pieteicējas /pers. B/ ģimenei piešķirts audžuģimenes statuss.
Ar Balvu novada bāriņtiesas 2023. gada 17. maija lēmumu Nr. 1.3./80-2023 /pers. D/ un /pers. C/ ievietotas pieteicējas audžuģimenē.
Ar Rēzeknes valstspilsētas bāriņtiesas (turpmāk – Rēzeknes bāriņtiesa) locekļa 2023. gada 11. septembra vienpersonisko lēmumu Nr. 1.4./3 (turpmāk – vienpersoniskais lēmums) nolemts bērnus izņemt no pieteicējas audžuģimenes, jo bērnu turpmākā atrašanās audžuģimenē var apdraudēt viņu veselību un dzīvību.

[2] Ar Balvu novada bāriņtiesas (turpmāk – Balvu bāriņtiesa) 2023. gada 25. septembra lēmumu Nr. 1.3./148-2023 (turpmāk – 25. septembra lēmums) nolemts izbeigt bērnu uzturēšanos pieteicējas audžuģimenē. Lēmumā konstatēts, ka bērni nevar atgriezties pieteicējas audžuģimenē iespējamās seksuālās vardarbības dēļ no pieteicējas vīra /vārds/ puses, ka Valsts policija ir ierosinājusi kriminālprocesu pēc Krimināllikuma XVI nodaļas, līdz ar to bērnu interesēs ir ievietot viņus citā audžuģimenē.

[3] Ar Rēzeknes bāriņtiesas 2024. gada 30. janvāra lēmumu Nr. 1.3./4 (turpmāk – 30. janvāra lēmums) atņemts audžuģimenes statuss pieteicējas audžuģimenei, jo ir iestājušies tādi tiesiskie apstākļi, kas ietekmē audžuģimenes spēju veikt audžuģimenes pienākumus. Proti, kriminālprocesā par iespējamu seksuāla rakstura vardarbību par aizdomās turamo tika atzīts pieteicējas vīrs Indijas pilsonis /vārds/. Latgales ģimeņu atbalsta centra „Daugavpils" (turpmāk – atbalsta centrs) ieskatā pieteicēja varētu uzņemt savā ģimenē bērnu, kad tiks saņemta informācija no tiesībsargājošām iestādēm, ka nav konstatēta vardarbība pieteicējas audžuģimenē. Pieteicēja uzrakstīja iesniegumu Balvu bāriņtiesai ar lūgumu ievietot viņas audžuģimenē /pers. D/, kas liecina par pieteicējas gatavību pakļaut bērnu riskam un nespēju kritiski vērtēt situāciju.

[4] Pieteicēja iesniedza tiesā pieteikumu par vienpersoniskā lēmuma un 25. septembra lēmuma atcelšanu. Pieteikumā norādīts, ka ar Rēzeknes bāriņtiesu pieteicējai nav izveidojušās labas attiecības, ka Rēzeknes bāriņtiesas loceklis vienpersonisko lēmumu ir pieņēmis, pamatojoties uz nepatiesiem faktiem un izmantojot savu varu. Audžuģimenē ar /pers.D/ izveidojās labas attiecības no paša sākuma atšķirībā no /pers.C/, kurai ir daudz problēmu, depresīvs noskaņojums, domas par paškaitējumu. Psihologs rekomendēja /pers.C/ apmeklēt bērnu psihiatru. Pieteicējai, /pers.D/ un pieteicējas vīram ir šoks, stress un nesapratšana par to, kas notika, jo 2023. gada 9.–10. septembrī viss bija kārtībā, bet 2023. gada 8. septembrī pieteicējai bija konflikts ar /pers.C/, kura bija uz viņu dusmīga un atteicās braukt uz laukiem.
Pieteikuma precizējumā pieteicēja lūgusi atzīt par prettiesisku vienpersonisko lēmumu.

[5] Pieteicēja iesniedza arī pieteikumu par 30. janvāra lēmuma atcelšanu. Pieteikumā norādīts, ka paziņojumu par bāriņtiesas sēdi 2024. gada 30. janvārī saņēma tikai 1. februārī, tāpēc sēdē nepiedalījās. Pieteicējas audžuģimenē bērni ir aprūpēti, audzināti, saņem mīlestību un gādību. Audžuģimenes attieksme pret bērniem ir pozitīva, attiecības ģimenē – labas. Pieteicēja pilda audžuģimenes pienākumus, rūpējas par bērnu izglītību un audzināšanu, seko bērnu veselības problēmām, apmeklē ārstus. Audžuģimenē bērniem ir atbilstošs finanšu, pārtikas, pajumtes un sadzīves priekšmetu nodrošinājums. Ar Rēzeknes bāriņtiesas 2023. gada 5. septembra lēmumu Nr. 1.3./114 pieteicējai atļauts turpināt pildīt audžuģimenes pienākumus. Ar /pers.C/ pieteicējai bija domstarpības par apģērbu, brīvā laika pavadīšanu. Sarunā ar pieteicēju /pers.C/ atklāja, ka grib pamēģināt visu ar visiem, pārdzīvo, ka viņu sagaida mammas liktenis. /pers.C/ telefonā sarakstījās ar vīriešiem, skatījās porno saites. Ir uzsākts kriminālprocess par iespējamu seksuāla rakstura vardarbību pieteicējas audžuģimenē, bet neviena persona nevar tikt atzīta par vainīgu, iekams viņas vaina nav pierādīta Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā. Sakarā ar iespējamu seksuāla rakstura vardarbību pieteicējas audžuģimenē Rēzeknes bāriņtiesā tika ierosināta lieta par audžuģimenes statusa atņemšanu. Pieteicēja 2023. gada 9. oktobrī informēja atbalsta centru, ka līdz 2024. gada 30. janvārim pamatotu apstākļu dēļ nevar uzņemt bērnus savā audžuģimenē. 2024. gada 22. janvārī Balvu bāriņtiesā tika saņemts pieteicējas lūgums ievietot, ar iespēju nākotnē adoptēt, pieteicējas audžuģimenē /pers.D/, jo pati meitene to vairākkārt ir lūgusi.

[6] Rēzeknes bāriņtiesa paskaidrojumā pieteikumu daļā neatzīst, pamatojoties uz vienpersoniskajā lēmumā un 30. janvāra lēmumā norādītajiem argumentiem.

[7] Balvu bāriņtiesa pieteikumu daļā neatzīst, pamatojoties uz 25. septembra lēmumā norādītajiem argumentiem. Papildus paskaidro, ka bāriņtiesa, pieņemot 25. septembra lēmumu, ņēma vērā bērnu viedokli, Valerijas bailes un nevēlēšanos atgriezties audžuģimenē, saņemto informāciju no Valsts policijas par kriminālprocesa uzsākšanu, kas liecina par iespējamo seksuālās vardarbības faktu audžuģimenē. Līdz ar to Balvu bāriņtiesai nebija pamata bērnus atgriezt ģimenē, kur bērni, iespējams, ir cietuši no prettiesiskām darbībām, kas varētu nodarīt kaitējumu bērnu emocionālajai, fiziskajai, tikumiskajai attīstībai un drošībai.

[8] Bērnu sevišķā aizbildne pieteikumu daļā neatzīst, paskaidrojot, ka Rēzeknes bāriņtiesa, pieņemot vienpersonisko lēmumu, ir ņēmusi vērā bērnu vislabākās intereses.

[9] Ar Administratīvās rajona tiesas 2024. gada 12. aprīļa lēmumu pieteicējas pieteikumi apvienoti vienā tiesvedībā.

[10] Ar Administratīvās rajona tiesas 2024. gada 22. jūlija spriedumu pieteicējas pieteikums noraidīts. Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[10.1] Tiesa vērtēja vienpersoniskā lēmuma tiesiskumu.

[10.1.1] Tiesa, atsaucoties uz Bāriņtiesu likuma 23. panta pirmās daļas 3. punktu, otro, trešo un piekto daļu, kā arī 24. panta pirmās daļas 3. punktu un otro, norādīja, ka vienpersoniskais lēmums ir vērsts uz to, lai nekavējoties novērstu bērna atrašanos veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos vai apdraudējumu bērna pilnvērtīgai attīstībai.

Tiesa atsaucās uz Bāriņtiesu likuma 23. panta pirmo daļu un norādīja, ka Rēzeknes bāriņtiesas loceklim, saņemot no /pers.C/ mutisku informāciju par iespējamu seksuāla rakstura vardarbību pieteicējas audžuģimenē, uzklausot /pers.D/ paskaidrojumus, /pers.C/ kategorisko nevēlēšanos atgriezties audžuģimenē, bija pietiekams pamats pieņēmumam, ka bērnu turpmākā atrašanās audžuģimenē var apdraudēt meiteņu drošību.

Izvērtējot /pers.C/ tiesas sēdē sniegto paskaidrojumu, tiesai neradās šaubas par vienpersoniskā lēmuma tiesiskumu. Tiesa nepiekrita pieteicējas pārstāvju paustajam viedoklim, ka pirms vienpersoniskā lēmuma pieņemšanas bija nepieciešams veikt meiteņu dzīvesvietas apsekošanu, iegūt paskaidrojumus no pieteicējas un viņas vīra, izglītības iestādes, psihologa un psihiatra. Tiesas vērtējumā Rēzeknes bāriņtiesai, saņemot mutisku informāciju no meitenes par iespējamu seksuāla rakstura vardarbību audžuģimenē, bija nekavējoties jārīkojas, tostarp jāziņo par saņemto informāciju tiesībsargājošām iestādēm. Bērnu tiesību jautājumu atrisināšana prasa ātru rīcību.

Ņemot vērā, ka vienpersoniskais lēmums ir pagaidu risinājuma līdzeklis, tiesas ieskatā, lai šādu lēmumu varētu pieņemt, ir pietiekami ar pamatotām aizdomām par Bāriņtiesu likuma 23. panta pirmajā daļā minēto apstākļu pastāvēšanu, kā arī šis lēmums var nesaturēt izvērstu konstatēto faktu analīzi, jo lēmuma mērķis ir noregulēt situāciju līdz koleģiāla lēmuma pieņemšanai.

[10.2] Tiesa vērtēja 25. septembra lēmuma tiesiskumu un pamatotību.

[10.2.1] Tiesa konstatēja, ka pieteikumā pieteicēja nav izteikusi konkrētus iebildumus, kā izpaužas 25. septembra lēmuma prettiesiskums. Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvji norādīja, ka tajā nav pamatojuma tam, kāpēc ir izbeigta /pers.D/ uzturēšanās pieteicējas audžuģimenē. Attiecībā uz minēto argumentu tiesa norādīja, ka situācijā, kad ir ierosināts kriminālprocess par iespējamu seksuāla rakstura vardarbību audžuģimenē, kā arī ievērojot to, ka atbilstoši Bērnu tiesību aizsardzības likuma 27. panta ceturtajai daļai un Ministru kabineta 2018. gada 26. jūnija noteikumu Nr. 354 „Audžuģimenes noteikumi" (turpmāk – noteikumi Nr. 354) 7. punktam, ievietojot audžuģimenē, vienas ģimenes bērni nav šķirami. Bāriņtiesai, ievērojot meiteņu intereses, nebija pamata atsevišķi lemt par /pers.D/ atstāšanu pieteicējas audžuģimenē.

[10.2.2] Pieteicējas pārstāve tiesas sēdē uzsvēra, ka 25. septembra lēmums ir prettiesisks, jo tā pamatojums ir analogs vienpersoniskā lēmuma pamatojumam, kas liecina, ka jautājums nav izvērtēts vispusīgi un objektīvi. Tiesai izskatāmajā gadījumā, ievērojot meiteņu uzturēšanās izbeigšanas pieteicējas audžuģimenē pamatu, neradās šaubas par tā tiesiskumu. Proti, situācijā, kamēr nav noslēdzies kriminālprocess un no tiesībsargājošām iestādēm nav saņemta informācija, ka pieteicējas audžuģimenē seksuāla rakstura vardarbība nebija pieļauta, Balvu bāriņtiesai bija pamats bērnu uzturēšanos pieteicējas audžuģimenē izbeigt, lai nepakļautu bērnus drošības apdraudējumam. Bērnu intereses ir prioritāras. Tāpat, izvērtējot /pers.C/ Rēzeknes bāriņtiesai sniegto informāciju un Balvu bāriņtiesai sniegto informāciju, tiesa pretēji pieteicējas pārstāvju norādītajam pretrunas tajā nesaskatīja, kā arī minētā informācija nav pretrunā ar /pers.C/ tiesas sēdē sniegto viedokli. Turklāt pieteicējas pārstāvju tiesas sēdē sniegtie paskaidrojumi par /pers.C/ raksturojumu (tieksme apmelot, psihiska un psiholoģiska rakstura problēmas, depresija, paaugstināta seksualitāte) liecina, ka pieteicēja situācijā, kāda tā ir izveidojusies, vaino tieši /pers.C/. Šāda pieteicējas rīcība nav audžuģimenē ievietoto bērnu vislabākajās interesēs. Ņemot vērā minēto, tiesa 25. septembra lēmumu atzina par tiesisku un pamatotu. Secīgi prasījums par /pers. C/ un /pers. D/ nodošanu atpakaļ pieteicējas audžuģimenē nav pamatots.

[10.3] Tiesa vērtēja 30. janvāra lēmuma tiesiskumu un pamatotību.

[10.3.1] Tiesa, atsaucoties uz Bērnu tiesību aizsardzības likuma 5. pantu un 32. pantu, Bāriņtiesu likuma 25. panta otro daļu, kā arī noteikumu Nr. 354 67. punktu, secināja, ka gadījumā, ja audžuģimene nepilda audžuģimenes pienākumus atbilstoši bērna interesēm, tostarp gadījumā, ja nenodrošina bērnam viņa vecumam un veselības stāvoklim atbilstošus sadzīves apstākļus, veselības aprūpi, audzināšanu un izglītību, nenodrošina bērna fiziskās, sociālās un emocionālās vajadzības vai neievēro citas bērna vajadzības, kā arī gadījumā, ja audžuģimenē bērnam netiek nodrošināta droša vide vai aizsardzība no vardarbības, apdraudējuma, antisociālas uzvedības un atkarību ietekmes, bāriņtiesai ir jālemj par audžuģimenes statusa atņemšanu.

[10.3.2] Tiesa atsaucās uz Bērnu tiesību aizsardzības likuma 1. panta 9.[1] punktu un 10. punktu, 27. panta pirmās daļas 1. punktu, 52. panta ceturto daļu, Civillikuma 203. panta pirmās daļas 5. punktu un Bāriņtiesu likuma 22. panta pirmās daļas 5. punktu. Tiesa norādīja, ka bāriņtiesai bērna vislabāko interešu nodrošināšanai jāveic visi iespējamie pasākumi arī tādā gadījumā, ja ir pamatotas aizdomas par vecāka vardarbību pret bērnu. Minētais vienlīdz attiecināms arī uz ārpusģimenes aprūpē esošajiem bērniem – bērniem, kas ievietoti audžuģimenē. Proti, nav pieļaujama bērna uzturēšanās audžuģimenē, ja ir konstatēts vai pastāv pamatotas aizdomas par vardarbību audžuģimenē. Šādā gadījumā, kad audžuģimenē ievietotam bērnam netiek nodrošināta aizsardzība no vardarbības, atzīstams, ka audžuģimene nepilda audžuģimenes pienākumus atbilstoši bērna interesēm, un bāriņtiesai ir pamats lemt par audžuģimenes statusa atņemšanu.

[10.3.3] Ar 30. janvāra lēmumu pieteicējai atņemts audžuģimenes statuss, pamatojoties uz šādiem apstākļiem: Valsts policija sniegusi informāciju par ierosināto kriminālprocesu par iespējamu seksuāla rakstura vardarbību, kurā par aizdomās turamo atzīts pieteicējas vīrs Indijas pilsonis /vārds/; atbalsta centrs sniedzis viedokli, ka pieteicēja varētu uzņemt savā ģimenē bērnu, kad tiks saņemta informācija no tiesībsargājošām iestādēm, ka nav konstatēta vardarbība pieteicējas audžuģimenē; pieteicēja iesniegusi Balvu bāriņtiesai lūgumu ievietot viņas audžuģimenē /pers.D/, kas liecina, par pieteicējas gatavību pakļaut bērnu riskam un nespēju kritiski vērtēt situāciju.

Izvērtējot Valsts policijas sniegto informāciju, tostarp, ka kriminālprocesa materiāli jūnijā tiks nosūtīti kriminālvajāšanas uzsākšanai, kas liecina, ka savāktie pierādījumi kriminālprocesā ir pietiekami apsūdzības uzrādīšanai, tiesa atzina, ka tā ir pietiekama, lai atzītu, ka pastāv pamatotas aizdomas par vardarbību pieteicējas audžuģimenē, proti, par pieteicējas vīra iespējamu seksuāla rakstura vardarbību pret /pers.C/. Izskatāmajā gadījumā nav izšķirošas

nozīmes apstāklim, ka pieteicēja nav kriminālprocesa subjekts un ka pieteicējas vīram nav audžuģimenes statusa, jo pieteicēja ar vīru dzīvo vienā mājsaimniecībā.

[10.3.4] Tiesa atzina par pamatotu Rēzeknes bāriņtiesas secinājumu, ka, pastāvot pamatotām aizdomām par pieteicējas vīra īstenotu vardarbību pret pieteicējas audžuģimenē ievietotu bērnu (bērniem), atzīstams, ka pieteicējas audžuģimene nepilda audžuģimenes pienākumus atbilstoši bērna interesēm, kas savukārt ir priekšnoteikums lēmuma par audžuģimenes statusa atņemšanu pieņemšanai. Ņemot vērā minēto, tiesa 30. janvāra lēmumu atzina par tiesisku un pamatotu.

[10.4] Attiecībā uz pieteicējas argumentu, ka bāriņtiesa ir pieļāvusi procesuālu pārkāpumu, savlaicīgi nepaziņojot par bāriņtiesas 2024. gada 30. janvāra sēdi, tiesa atsaucās uz Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumu Nr. 1037 „Bāriņtiesas darbības noteikumi" 45. punktu un Paziņošanas likuma 8. panta trešo daļu.

Tiesa konstatēja, ka pieteicējai paziņojums par bāriņtiesas 2024. gada 30. janvāra sēdi ierakstītā pasta sūtījumā nodots pastā 2024. gada 11. janvārī. Paziņojums uzskatāms par saņemtu 2024. gada 18. janvārī, tas ir, septiņas darbdienas pirms bāriņtiesas sēdes (apstāklim, ka pieteicēja faktiski paziņojumu par bāriņtiesas sēdi ir saņēmusi 2024. gada 1. februārī, nav izšķirošas nozīmes). Tātad pieteicējai par bāriņtiesas sēdi netika paziņots 10 darbdienas iepriekš, kas ir atzīstams par procesuālu pārkāpumu. Vienlaikus apstāklis, ka pieteicējai par bāriņtiesas sēdi ir paziņots septiņas darbdienas pirms sēdes, nav vērtējams kā būtisks procesuāls pārkāpums, kas būtu pamats 30. janvāra lēmuma atcelšanai, jo apstākļos, kādi ir izskatāmajā lietā, pieteicējas piedalīšanās bāriņtiesas sēdē un paskaidrojumu sniegšana nebūtu ietekmējusi 30. janvāra lēmumu pēc būtības.

[11] Par Administratīvās rajona tiesas 2024. gada 22. jūlija spriedumu pieteicēja iesniedza apelācijas sūdzību. Apelācijas sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[11.1] Spriedums ir pamatots ar faktu par kriminālprocesa uzsākšanu, taču nav ņemts vērā, ka pieteicēja nav iesaistīta kriminālprocesā, jo viņa nav persona, pret kuru uzsākts kriminālprocess vai persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību.

[11.2] Pieteicējas apdraudējums audžuģimenē ievietotajiem bērniem nav konstatēts, pieteicēja ir vairākkārt pārbaudīta. Pieteicēja kopā ar vīru ir izgājusi dēla adopcijai nepieciešamās pārbaudes. 2023. gada oktobra pārbaudē netika konstatēti riski, tostarp, iespējama seksuāla vardarbība pieteicējas ģimenē.

[11.3] Pieteicēja nav tikusi informēta par apstākļiem, kuru dēļ /pers.C/ un /pers.D/ tika ievietotas viņas audžuģimenē, līdz ar to pieteicējai nav bijušas šaubas vai aizdomas, kuru dēļ bērniem būtu jāpievērš īpaša uzmanība, citādi bērni būtu ievietoti krīzes audžuģimenē, kam ir speciālas zināšanas.

[11.4] Neatbilst patiesībai tiesas norādītais, ka pieteicēja notiekošajā vaino /pers.C/. Pieteicēja, vērojot Valerijas uzvedību, bija vērsusies pie speciālistiem, kuri izdarīja secinājumus par Valerijas personības īpatnībām un attieksmi pret apkārtējiem.

[11.5] Apstākļos, kad pieteicējai ir divi nekustamie īpašumi, iespējamo apdraudējumu varēja novērst citādi, nevis pieņemot vienpersonisko lēmumu.

[11.6] Abu bāriņtiesu sniegtā informācija ir atšķirīga un nav vērtēta kopsakarā ar bērnu jau pārciesto pieredzi, bāriņtiesas un sociālā dienesta pārbaudēs konstatēto. Nav arī pieprasītas ziņas no izglītības iestādēm, nav saņemti paskaidrojumi no visām iesaistītajām personām, nav fiksēti citi pierādījumi, pēc kuriem pārbaudīt bērna sniegto ziņu patiesumu.

[11.7] Tiesa ir atstājusi bez ievērības, ka ar nekavējošu rīcību ir jāsaprot nevis bērna nošķiršana no ģimenes, bet nepieciešamo pārbaužu veikšana pēc informācijas par iespējamo vardarbību pret bērnu saņemšanas.

[11.8] Ne no vienpersoniskā lēmuma, ne no 25. septembra lēmuma nav izsecināmas pieteicējas darbības, kas apdraudētu bērnus. Bez ievērības ir atstāts /pers.D/ viedoklis, kurā noliegta vardarbība un izteikta vēlme atgriezties pieteicējas audžuģimenē.

[11.9] Tiesai nav pamata, atsaucoties uz kriminālprocesu, atzīt par tiesisku 30. janvāra lēmumu. Kriminālprocess nav pabeigts, neviena persona nav atzīta par vainīgu un sodīta.

[11.10] Pieteicēja nedzīvo ar vīru vienā mājsaimniecībā. Vīrs Rēzekni apmeklē tikai pēc nepieciešamības vai pieteicējas lūguma.

[11.11] Nav pamata apgalvot, ka pieteicēja varēja vai viņai vajadzēja paredzēt, ka no viņas laulātā pastāv vardarbības risks, līdz ar to nav pamats vainot pieteicēju audžuģimenes pienākumu nepildīšanā.

[11.12] Rēzeknes bāriņtiesas pieļautais procesuālais pārkāpums par bāriņtiesas sēdes paziņošanu ir būtisks, ņemot vērā, ka bāriņtiesa arī atteicās iepazīstināt viņu ar lietas materiāliem.

[12] Bērnu sevišķais aizbildnis paskaidrojumā par apelācijas sūdzību uzskata to par nepamatotu, pamatojoties uz paskaidrojumos un spriedumā norādītajiem argumentiem.

[13] Rēzeknes bāriņtiesa paskaidrojumā pieteicējas apelācijas sūdzību uzskata par nepamatotu, pamatojoties uz vienpersoniskajā lēmumā un 30. janvāra lēmumā norādītajiem argumentiem.

[14] Balvu novada bāriņtiesa paskaidrojumā pieteicējas apelācijas sūdzību uzskata par nepamatotu, paskaidrojot turpmāko.

[14.1] Nav pamatots pieteicējas norādītais, ka no lietas nevar konstatēt, un viņa nav informēta par iemesliem, kuru dēļ bērni tika šķirti no bioloģiskās ģimenes un kādu iemeslu dēļ bērni uzturējās nodibinājumā „Centrs Valdardze".

Bāriņtiesa, atsaucoties uz 2023. gada 16. maija vēstulēs Nr. BT/2023/1.11/1410/N un Nr. BT/2023/1.11/1411/N sniegto informāciju, norāda, ka pieteicēja ir informēta, ka ģimenē, iespējams, ir bijusi vardarbība, kā dēļ bērni atrodas nodibinājumā „Centrs Valdardze". Sazinoties telefoniski ar bāriņtiesas locekli /pers. J/, pieteicējai tika izstāstīti iemesli meiteņu izņemšanai no ģimenes, kā arī, nogādājot bērnus pieteicējas audžuģimenē, klātienē detalizētāk pieteicēja tika informēta par notikušo.

[14.2] Atgriežot /pers.D/ pieteicējas audžuģimenē, bāriņtiesa būtu rīkojusies pretēji bērnu vislabākajām interesēm, jo ģimenē, iespējams, tika pastrādāts sevišķi smags noziegums, kā arī meitenei ir tiesības būt kopā ar savu māsu, nezaudējot ciešo emocionālo saikni māsu attiecībās.

[14.3] Bāriņtiesas ieskatā, nav izprotama pieteicējas norāde uz 2023. gada 25. septembra lēmumu Nr. 1.3./149-2023 par bērnu ievietošanu /pers. L/ un /pers. M/ audžuģimenē, jo tas neattiecas uz konkrētās lietas izskatīšanu. Bāriņtiesa, pieņemot lēmumus, ievēro lēmumu sagatavošanas vadlīnijas un normatīvos aktus.

Vienlaikus bāriņtiesa atzīst, ka 2023. gada 25. septembra lēmumā Nr. 1.3/149-2024 bija pārrakstīšanās kļūdas attiecībā uz bāriņtiesas veikto sarunu ar nodibinājuma „Centrs Valdardze" sociālo darbinieci un bērna viedokļu noskaidrošanu. Bāriņtiesa 2024. gada 23. oktobrī ir pieņēmusi lēmumu Nr. 1.3./127-2024 par kļūdas labojumu 2023. gada 25. septembra lēmumā.

Motīvu daļa

[15] Pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi lietā esošos pierādījumus to kopsakarā, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējas apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[16] Visos gadījumos, kad ar administratīvu aktu tiek izlemti jautājumi, kas skar bērnus, vērtējot administratīvā akta tiesiskumu, pirmkārt, ir jāizvērtē, vai lēmuma pieņemšanas brīdī pastāvēja priekšnoteikumi tā pieņemšanai, un, otrkārt, – vai lēmums atbilst bērna vislabākajām interesēm.

Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi identificējusi strīdus jautājumu un izvērtējusi iesniegtos pierādījumus, kā arī pareizi piemērojusi tiesību normas. Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307. panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai.

Par pieteicējas apelācijas sūdzību apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

[17] Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 1. panta 9.[1] punktu vardarbība ir visu veidu fiziska vai emocionāla cietsirdība, seksuāla vardarbība vai cita veida izturēšanās, kas apdraud vai var apdraudēt bērna veselību, dzīvību, attīstību vai pašcieņu. Bērnu tiesību aizsardzības likuma 9. panta otrā daļa noteic, ka pret bērnu nedrīkst izturēties cietsirdīgi, nedrīkst viņu mocīt un fiziski sodīt, aizskart viņa cieņu un godu.

No spēkā esošā tiesiskā regulējuma izriet, ka bērna aprūpē, neskatoties uz to, kas šo aprūpi veic, nav pieļaujama ne fiziska, ne emocionāla, ne seksuāla vardarbība un ka bāriņtiesas pienākums rīkoties bērna interesēs ir ne tikai tad, ja tās rīcībā ir pierādījumi par vardarbību, bet arī tad, ja ir pamatotas aizdomas par to. Tādējādi nav pieļaujama arī bērna uzturēšanās audžuģimenē, ja ir konstatēts vai pastāv pamatotas aizdomas par vardarbību audžuģimenē. Šādā gadījumā, kad audžuģimenē ievietotam bērnam netiek nodrošināta aizsardzība no vardarbības, atzīstams, ka audžuģimene nepilda audžuģimenes pienākumus atbilstoši bērna interesēm, un bāriņtiesai ir pamats lemt par audžuģimenes statusa atņemšanu.

[18] Pieteicēja apelācijas sūdzībā norāda, ka spriedums ir pamatots ar faktu par kriminālprocesa uzsākšanu, taču nav ņemts vērā, ka pieteicēja nav iesaistīta kriminālprocesā, jo viņa nav persona, pret kuru uzsākts kriminālprocess vai persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību. Tiesai, atsaucoties uz kriminālprocesu, neesot pamats atzīt par tiesisku 30. janvāra lēmumu, jo kriminālprocess nav pabeigts un uz doto brīdi neviena persona nav atzīta par vainīgu un sodīta. Tāpat ne no vienpersoniskā lēmumā, ne 25. septembra lēmuma nav izsecināms, tieši kādas pieteicējas darbības apdraudētu bērnus.

Apgabaltiesa piekrīt, ka šajā gadījumā kriminālprocesā par iespējamu seksuāla rakstura vardarbību par aizdomās turamo ir atzīts pieteicējas vīrs (Indijas pilsonis /vārds/). Tomēr, kā to norādīja pirmās instances tiesa, bērnam, kurš cietis no vardarbības (prettiesiskām darbībām) savā ģimenē vai kuram pastāv reāli vardarbības draudi, nekavējoties nodrošināma ārpusģimenes aprūpe, ja vainīgās personas nav iespējams izolēt no bērna.

Laulātie ir uzskatāmi par vienas ģimenes locekļiem, kurus saista gan tiesiskie, gan psiholoģiskie, gan ētiskie aspekti, kā arī sadzīviskie apstākļi. Tādējādi nav pamata uzskatīt, ka pieteicējas audžuģimene var turpināt audžuģimenes pienākumus, neskatoties uz pieteicējas vīram izvirzītajām apsūdzībām. Pretējs uzskats norāda uz pieteicējas izpratnes trūkumu attiecībā uz bērnu vajadzības pēc drošas vides nodrošināšanu.

Tāpat apgabaltiesa atzīst, lai arī apsūdzības nav izvirzītas pret pieteicēju, bet gan pret viņas vīru, pieteicējas vēlme distancēties no iespējamās seksuālās vardarbības fakta liecina par personas nespēju uzņemties atbildību un kritiski novērtēt izveidojušos situāciju un riskus, kādiem varētu tikt pakļauti bērni.

Papildus norādāms, ka pienākumu audžuģimenei nodrošināt audžuģimenē ievietoto bērnu tiesību aizsardzību un drošību nosaka likums. Līdz ar to pieteicējas apgalvojumam, ka viņa nevarēja vai viņai nevajadzēja paredzēt, ka no viņas laulātā pastāv vardarbības risks, nav nozīmes, jo pieteicējai bija jānodrošina audžuģimenē ievietoto bērnu tiesību aizsardzība un drošība.

[19] Pieteicēja apelācijas sūdzībā uzsver, ka abu bāriņtiesu sniegtās informācijas saturs ir atšķirīgs un nav vērtēts kopsakarā ar bērnu jau pārciesto pieredzi, bāriņtiesas un sociālā dienesta pārbaudēs konstatēto. Tāpat nav arī pieprasītas ziņas no izglītības iestādēm, nav saņemti paskaidrojumi no visām iesaistītajām personām, kā arī nav fiksēti citi pierādījumi, pēc kuriem pārbaudīt bērna sniegto ziņu patiesumu.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 154. panta pirmo daļu tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem.

Faktiski pieteicēja iebilst pret bāriņtiesas un pirmās instances tiesas veikto pierādījumu novērtējumu, tomēr minētais nenozīmē, ka bāriņtiesa un pirmās instances tiesa būtu nepareizi novērtējusi lietā konstatētos apstākļus. Tas vien, ka procesa dalībnieka un tiesas viedoklis par lietas izspriešanai nepieciešamajiem pierādījumiem atšķiras, nevar būt par pamatu secinājumam, ka tiesa nav pilnīgi, vispusīgi un objektīvi izvērtējusi lietā esošos pierādījumus (sk. *Senāta 2007. gada 22. jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-305/2007 10. punktu*).

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103. panta regulējumam administratīvā procesa tiesā būtība ir tiesas kontrole pār iestādes izdota administratīvā akta vai iestādes faktiskās rīcības tiesiskumu vai lietderības apsvērumiem rīcības brīvības ietvaros.

Apgabaltiesa norāda, ka ziņu pieprasīšana no izglītības iestādēm un paskaidrojumu pieprasīšana no visām iesaistītajām personām, proti, pierādījumu vākšana bērna sniegto ziņu patiesuma pārbaudei, ir daļa no kriminālprocesa, proti, kad tiek veikta izmeklēšana, lai noskaidrotu lietas apstākļus un tādējādi pierādītu apsūdzētās personas vainu vai arī attaisnotu to. Līdz ar to administratīvās tiesas kompetencē nav vākt pierādījumus, kas attiecas uz apsūdzētās personas vainas pierādīšanu vai tās attaisnošanu, bet gan pārbaudīt iestāžu pārsūdzēto lēmumu tiesiskumu un pamatotību administratīvo tiesību kontekstā.

[20] Apgabaltiesa nepiekrīt pieteicējas uzskatam, ka ar nekavējošu rīcību ir jāsaprot nevis bērna nošķiršana no ģimenes, bet nepieciešamo pārbaužu veikšana pēc informācijas par iespējamo vardarbību pret bērnu saņemšanas.

Pārbaužu un ekspertīžu veikšana ir laikietilpīgs process, kas tiek plānots secīgi un var aizņemt ilgāku laika, līdz ar to, pastāvot šādiem apstākļiem, bērna turpmāka atrašanās audžuģimenē nav pieļaujama un ir pretrunā bērna vislabākajām interesēm. Bez tam bērna atrašanās vidē, kurā, iespējams, ir piedzīvota vardarbība, var būt emocionāli satraucoša un draudu, ka vardarbība var atkārtoties vai turpināties, pastāvēšana radīt trauksmi, tādējādi šāda situācija prasa nekavējošu rīcību, kas ir paredzēta Bāriņtiesu likuma 23. panta pirmās daļas 3.punktā.

Bāriņtiesas pienākums primāri ir nodrošināt bērna tiesības un intereses, tādējādi apgabaltiesa atzīst, ka, pieņemot gan vienpersonisko, gan 25. septembra un 30. janvāra lēmumu, bāriņtiesas ir rīkojušās atbilstoši tiesību normām, nodrošinot audžubērnu tiesības un intereses.

[21] Pieteicēja nepiekrīt, ka Rēzeknes bāriņtiesas pieļautais procesuālais pārkāpums par bāriņtiesas sēdes paziņošanu nav būtisks. Bāriņtiesa arī atteicās iepazīstināt viņu ar lietas materiāliem.

Pirmās instances tiesa konstatēja, ka pieteicējai par bāriņtiesas sēdi netika paziņots 10 darbdienas iepriekš, kas ir atzīstams par procesuālu pārkāpumu. Vienlaikus rajona tiesa to nevērtēja kā būtisku procesuālu pārkāpumu, kas būtu pamats 30. janvāra lēmuma atcelšanai.

Apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējai paziņojums par bāriņtiesas 2024. gada 30. janvāra sēdi ierakstītā pasta sūtījumā nodots pastā 2024. gada

11. janvārī. No sūtījuma izsekošanas (*lietas 3. sējuma 47. lapa*) redzams, ka 2024. gada 12. janvārī ir bijis sūtījuma piegādes mēģinājums, bet adresāts nav bijis sastopams piegādes brīdī. Adresātam nosūtīts aicinājums par sūtījuma saņemšanu. Tomēr pieteicēja sūtījumu nav laicīgi saņēmusi. 2024. gada 17. janvārī ir sagatavots atkārtots aicinājums saņemt sūtījumu, tomēr pieteicēja sūtījumu ir saņēmusi tikai 2024. gada 1. februārī. Tātad arī pati pieteicēja ir vainojama, ka nav savlaicīgi izņēmusi pasta sūtījumu.

Tāpat pieteicēja kļūdaini uzskata, ka Rēzeknes bāriņtiesa neļauj pieteicējai iepazīties ar lietas materiāliem. Rēzeknes bāriņtiesa 2024. gada 10. jūnijā sniegusi atbildi, ka lieta par audžuģimenes statusa atņemšanu ir izskatīta 2024. gada 30. janvārī un atteikusies izsniegt lietā esošo dokumentu kopijas. Minētais nenozīmē, ka pieteicēja nav varējusi iepazīties ar lietas dokumentiem.

Apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas secinājumam, ka pieteicējas piedalīšanās bāriņtiesas sēdē un paskaidrojumu sniegšana nebūtu ietekmējusi 30. janvāra lēmumu pēc būtības, jo galvenais lēmuma pamatojums balstīts uz ierosināto kriminālprocesu par iespējamu seksuāla rakstura vardarbību. Apgabaltiesa no Tiesu informācijas sistēmas konstatē, ka lieta, kurā apsūdzēts pieteicējas vīrs Sarvmitra, ir nodota izskatīšanai Latgales rajona tiesai.

[22] Pieteicēja apgabaltiesā lūdza pievienot lietas materiāliem dokumentus no Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas (tagad – Bērnu aizsardzības centrs), kurus atteica pieņemt Administratīvā rajona tiesa. Apgabaltiesa konstatē, ka Rēzeknes bāriņtiesa sniegusi informāciju Bērnu aizsardzības centram par pieteicējas ģimeni, kurš savukārt vērtējis bāriņtiesas darbu. Apgabaltiesa norāda, ka vēstulēs minētie fakti un izvērtējums nekādā veidā neietekmē 30. janvāra lēmuma tiesiskumu, tieši pretēji, Bērnu aizsardzības centrs pārmet bāriņtiesai, ka tā nav pietiekami izvērtējusi pieteicējas ģimeni, pirms piešķirt tai audžuģimenes statusu, ka no sarunu protokoliem nav gūstama pieteicējas motivācija turpināt audžuģimenes pienākumu pildīšanu. Attiecībā uz pieteicējas norādīto, ka Bērnu aizsardzības centra vēstulēs sniegta neatbilstoša informācija par pieteicējas atteikšanos uzņemt bērnus audžuģimenē, norādāms, ka izskatāmajā lietā šai informācijai nav nozīmes un apgabaltiesa to nevērtē.

Papildus arī ir norādāms, ka tiesai nav jāatbild uz iebildumiem, kuri nav juridiski nozīmīgi. Tāpat tiesa nav ierobežota sprieduma argumentāciju veidot tā, ka uz katru dalībnieka iebildumu nav sniegta tieša detalizēta atbilde. Ir svarīgi, lai visi būtiskie argumenti un apstākļi būtu aplūkoti pēc būtības un kopsakarā (sk. *Senāta 2019. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. SKA-52/2019, A420148815 5. punktu*).

R e z o l u t ī v ā d a ļ a

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307., 309. pantu un 329. panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

n o s p r i e d a

noraidīt /pers. B/ pieteikumu par Rēzeknes valstspilsētas bāriņtiesas locekļa vienpersoniskā 2023. gada 11. septembra lēmuma Nr. 1.4./3 atzīšanu par prettiesisku, Balvu novada bāriņtiesas 2023. gada 25. septembra lēmuma Nr. 1.3./148-2023 atcelšanu un bērnu /pers. C/ un /pers. D/ nodošanu atpakaļ pieteicējas audžuģimenē, un Rēzeknes valstspilsētas bāriņtiesas 2024. gada 30. janvāra lēmuma Nr. 1.3./4 atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente

V. Zommere

Tiesneši

I. Amona

K. Berķis